

Antirasistinen pedagogiikka

Lähteet:

- Bernes, A-S. Lahjakkaimmat kärsivät opettajien ennakkoluuloista. HS. 3.4.2024.
- Eid M. ja Souto A-M.. Antirasistinen ohjaus ja pedagogiikka. 2024.
- Juva, I.. Who can be 'normal'? Constructions of normality and processes of exclusion in two Finnish comprehensive schools. University of Helsinki, Faculty of Educational Sciences. Helsingin yliopisto. 2019.
- Jäske A. & Strööm E. Antirasistinen työote perusopetuksessa. Ekvalita & Mixed Finns. 25.11.2024.
- Kilpilampi, M. Intersektionaalisuus opinto-ohjauksen oppikirjojen kuvituksessa. Itä-Suomen yliopisto. 2020.
- Pixabay (kuvitus)
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus (2020).

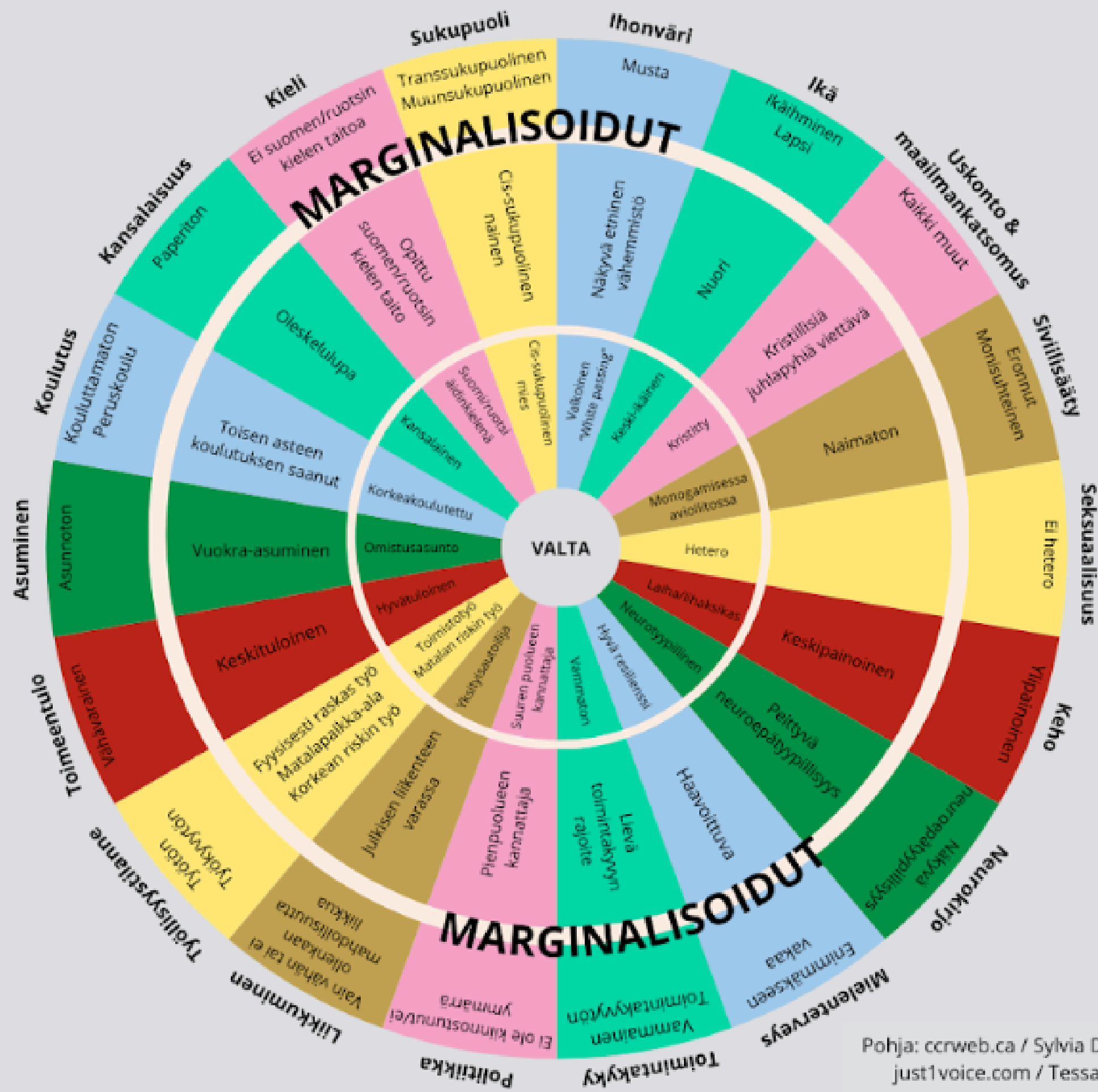
Mitä suomalainen koulu näyttää nykyään?

Kuvat: yle.fi

ETUOIKEUSKEHÄ

LÄHDETÄÄN LIIKKEELLE

OMAN TAUSTAN
TUNNISTAMISESTA JA
TIEDOSTAMISESTA.

Pohja: ccrweb.ca / Sylvia Duckworth & just1voice.com / Tessa Watkins

- ETUOIKEUS ON TIETYLLE IHMISRYHMÄLLE MYÖNNETTY, EI ITSE ANSAITTU OIKEUS TAI ETU.
- ETUOIKEUTTA EI TARVITSE HÄVETÄ, MUTTA SE PITÄÄ HYVÄKSYÄ. SILLÄ ON VÄLIÄ, MITEN KÄYTÄT ETUOIKEUTETTUA ASEMAASI.

valta = vastuu

Keskustellaan

MISSÄ OPPILAITOKSESI ERI TOIMIJAT SIJAITSEVAT
ETUOIKEUSKEHÄLLÄ?

- OPPILAITOKSEN JOHTO?
- OPETTAJAT?
- TUKIPALVELUIDEN TYÖNTEKIJÄT?
- TILOJEN SIISTIJÄT, RUOKALAN TYÖNTEKIJÄT?
- OPISKELIJAT?

MIKÄ **MERKITYS** ON SILLÄ, MISSÄ ERI TOIMIJAT SIJAITSEVAT?

Suomalainen nimi on valtava etu Suomen työmarkkinoilla – tutkija lähetti tuhansia työhakemuksia eri nimillä ja tulokset hätkähdyttävät

Työmarkkinoiden arvojärjestyksen huipulla on suomalaistaustainen nainen ja pohjimmaisena somalialaistaustainen mies.

LÄHDE: [HTTPS://YLE.FI/A/3-11023468](https://yle.fi/a/3-11023468)

Rasismeja on useita

- Vuorovaikutuksessa ilmenevä, vihapuhe, vihateot, mikroaggressio
- Rakenteellinen rasismi. Tämän tunnistaminen ja tiedostaminen on tärkeää!

YVV:N

rasisminselvitys- tutkimus

- Afrikkalaistaustaisilla nuorilla rasismikokemukset jo varhaiskasvatuksesta.

Koulumaailmassa opiskelijoiden kokemukset olivat seuraavia:

- Oppimateriaalit toistivat usein yhteisyyden myyttiä. Ohjauksen oppikirjan kuvissa esiintyneistä henkilöistä 748 kuului ei-rodullistettuihin ja 42 rodullistettuihin.

- Saamelaisia ja romaaneja ei näkynyt **yhdessäkään** ohjauksen oppikirjassa.

Päätelmä: Tämän näköisiä ihmisiä ei ole kouluissa tai työelämässä.

- Representaatiot poissaolevia tai negatiivisia ja toiseuttavia (mustat ihmiset nähtiin oppikirjoissa esim. vain orjuuden kautta)

Oppilaat, joilla oli
maahanmuuttajatausta ja
jotka menestyivät koulussa,
miellettiin poikkeuksina.

Useimmiten opettajat
kuvailivat
maahanmuuttajataustaisia
oppilaita ongelmallisiksi ja
nimesivät
ongelmakäyttäytymiselle
syyksi kulttuurin.

(Juva, 2019)

Esimerkkejä koulumaailmasta

- Opiskelija ohjataan S2-oppimäärään nimen ja/tai ulkonäön perusteella, ei osaamisen ja taitojen pohjalta. (Koulun pitää antaa kaikille mahdollisuudet käyttää oma potentiaali!)
- Maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita (erityisesti tyttöjä) ohjataan lähihoitajakoulutukseen (tarjotaan realistisempi vaihtoehto, jos toiveena on lääkärin koulutus).
- Nuoret saattavat kutistaa itsekin omia mahdollisuuksiaan, koska he eivät usko omiin mahdollisuuksiinsa. (Mistä ruskeat ihmiset saavat representaatiopintaa ja kuvastoa?)
- Opettaja saattaa todeta rasistiseen letkautukseen: ”Me kaikki olemme ihmisiä eikä ihonvärillä tai taustalla ole mitään merkitystä.”

**ERITYISESTI MAAHANMUUTTAJATAUSTAISIIN
TYTTÖIHIN LIITTYY USEIN ENNAKKOLUULOJA:
TYTTÖJÄ EI KOHDATA TYTTÖINÄ, VAAN USKONNON,
PERHEEN TAI (MUSLIMI)MIESTEN VALLANKÄYTÖN
KOHTEINA**

—

**KÄYTÄNNÖSSÄ KESKUSTELUA USEIN KÄYDÄÄN
”MUSLIMITYTTÖ”- KATEGORIAN KAUTTA, MUUT
JÄTETÄÄN RAUHAAN/ YKSINÄÄN ONGELMIENSA
KANSSA?**

RAKENTEET ARVIOINNISSA JA OPISKELIJOIDEN MINÄKUVA

Lahjakkaimmat kärsivät opettajien ennakkoluuloista

Jotkut opettajat antavat maahanmuuttajataustaisille lukiolaisille huonompia arvosanoja kuin kantasuomalaisille, käy ilmi tuoreesta tutkimuksesta. Eniten syrjitään maaseudulla, ja pahiten kärsivät taitavimmat opiskelijat.

Tutkijat pääsivät siis vertaamaan yhden opiskelijan yhdestä kokeesta saamaa kahta eri pistemäärää. Ensimmäisen arvion teki ihminen, joka näki opiskelijan nimen ja todennäköisesti myös tunsi opiskelijan. Lopullisen arvosanan taas päätti Ylioppilastutkintolautakunnan sensori, joka ei tiennyt, kuka kokeen oli tehnyt.

Tutkijoiden aineisto koostui vuosien 2016-2022 digitaalisista ylioppilaskokeista. Se kattoi yli puoli miljoonaa koetta, 110 486 opiskelijaa, 12 044 opettajaa ja 388 koulua.

Lähde:

<https://www.hs.fi/suomi/art-2000010317490.html>

RAKENTEET ARVIOINNISSA JA OPISKELIJOIDEN MINÄKUVA

Lähde: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010317490.html>

- **MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET OPISKELIJAT SAAVAT C:N ARVOSANOJA VÄHEMMÄN OMILTA OPETTAJILTAAN KUIN SENSOREILTA.**

- **ULKOMAALAISTAUSTAISET OVAT ALIEDUSTETTUINA KORKEAKOULUISSA (JA HE OVAT USEIN NIMENOMAAN VAIHTO-OPISKELIJOITA).**

MITÄ TÄMÄ AIHEUTTAA JATKOSSA?

- **KOULUTUS ON VAHVASTI PERIYTYVÄ: SOSIOEKONOMISEN TAUSTAN TIEDOSTAMINEN ON TÄRKEÄÄ.**
- **MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET OPISKELIJAT HAKEUTUVAT VÄHEMMÄN KORKEAKOULUIHIN, SILLÄ HE EIVÄT USKO, ETTÄ ITSESTÄ OLISI ESIM. YLIOPISTO-OPISKELIJAKSI. (ESIKUVIA EI MYÖSKÄÄN VÄLTTÄMÄTTÄ OLE.)**

Kannustaminen on tärkeää. Se vaikuttaa oman pystyvyyden ja potentiaalin kokemukseen.

Selvisi, että niistä lukioista, joissa oli ennakkoluuloisia opettajia, maahanmuuttajataustaiset opiskelijat jatkoivat harvemmin korkeakouluihin kuin verrokkinsa muista kouluista.

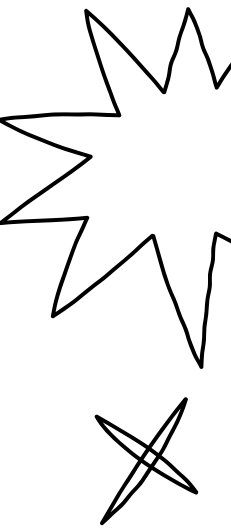
Niin oli siitä huolimatta, että opettajilla ei ole valtaa päättää ylioppilaskokeiden arvosanoja.

”Kyse ei ole vain arvioinnista, vaan jotakin tapahtuu luokkahuoneessa”, Silliman sanoo.

Jokin vaikuttaa siihen, että ennakkoluuloista arviointia todennäköisesti kohdanneet opiskelijat eivät jatka korkeakouluihin siinä missä muut.

Ehkä maahanmuuttajataustaisia hyviä opiskelijoita ei tällaisissa kouluissa kannusteta samalla tavalla kuin muita yhtä hyviä opiskelijoita. Ehkä heidän käsityksensä omasta osaamisestaan ja mahdollisuuksistaan on vääristynyt lukiovuosien aikana.

”Olen muutakin kuin lisävaiva tai heikosti suomea puhuva”.

**Korostetaanko
nuoren
vahvuuksia
tarpeeksi?**

- Usein ohitetaan nuoren monikulttuurisuustaidot (esim. kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa).
- Lähinnä vain englannin osaaminen tunnustetaan vahvuudeksi – muiden kielten (esim. arabia, ranska, thai) osaamista ei.
- Suomen kielen osaamista korostetaan muiden merkityksellisten tekijöiden kustannuksella. Kiinnitetään huomioita pääasiassa vain suomen kielen taitoon.
- Nuoret vaikenevat kokemuksistaan. Vaikenemisen taustalla on Suomessa vallitseva ilmapiiri: maahanmuuttokriitikot ovat usein äänekkäimpiä. Nuoret eivät uskalla tuoda maahanmuuttoon tai uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä kysymyksiä keskusteluun, sillä he pelkäävät tulevansa leimatuiksi.

**Jokaisen olisi
syytä pohtia,
millaista
maailmankuvaa
ja opiskelijan
henkilökohtaista
minäkuvaa
kaikki tämä
rakentaa.**

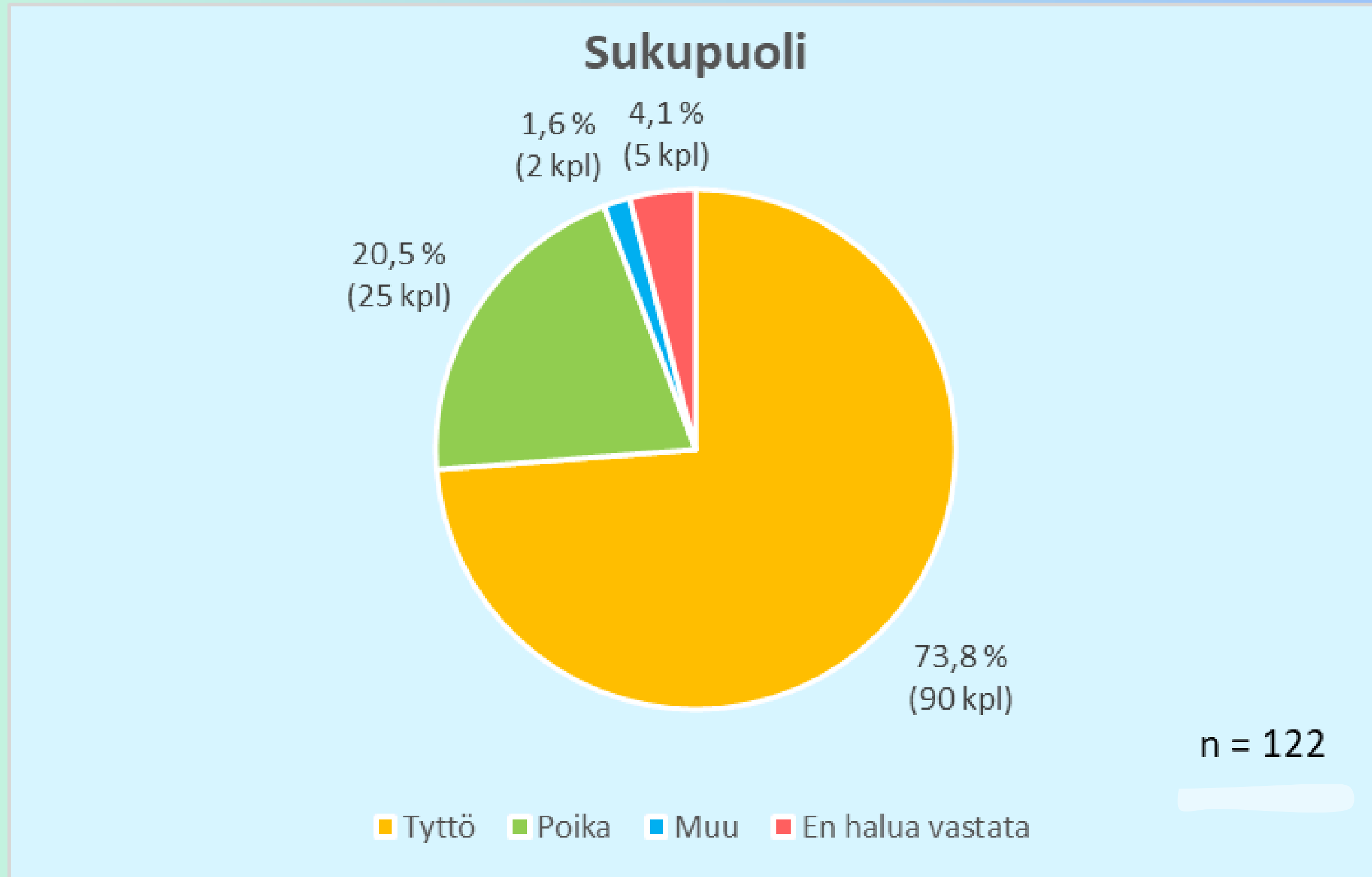

On tärkeää pohtia, miten tätä kaikkea voidaan taklata.

- Opettajien intentiot ovat usein hyvät, mutta opettaja voi silti toimia toiseuttavasti.
- Opettajat eivät aina huomioi sitä, että he eivät puhu vain valkoisille ihmisille (tietyt asiat ja teemat voivat koskettaa eri tavalla eri taustoissa olevia ihmisiä).
- Kouluissa uusinnetaan tietynlaista tietoa. On osittain opettajan valinta, ketkä pääsevät tietäjän asemaan, keitä siteerataan ja kenen tutkimusta tuodaan esiin.
- Olisi tärkeää kiinnittää huomiota siihen, mitkä näkökulmat ovat paitsiossa ja mitkä tutkimukset jäävät paitsi. Miten moniäänistä ja moninäkökulmaista tieto on?

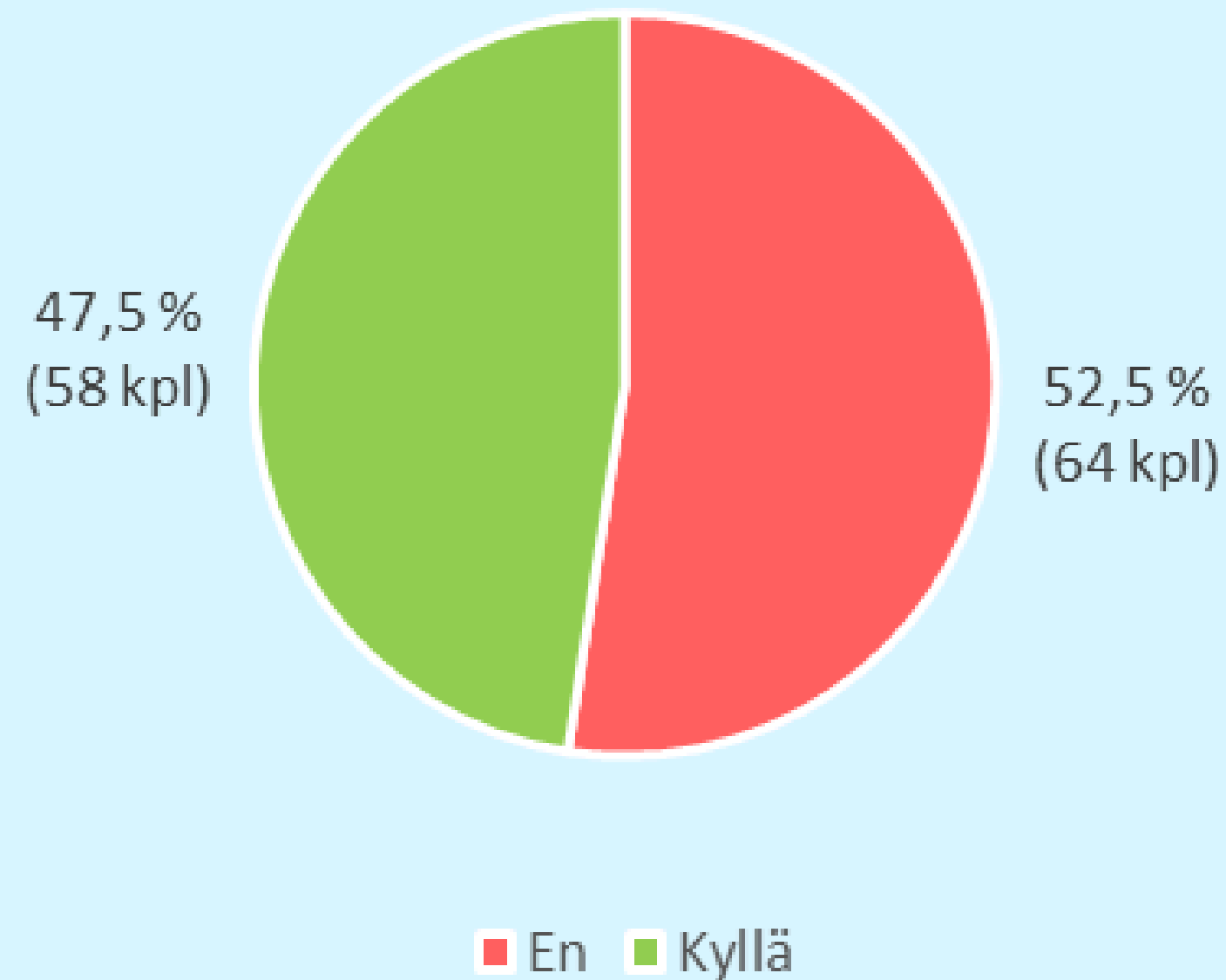

KAHDEN HELSINKILÄISEN LUKION OPISKELIJOILLA OLI MAHDOLLISUUS VASTATA RASISMIN- JA SYRJINNÄNVASTAISEEN KYSELYYN.

KYSYIMME LUKION OPISKELIJOILTA, OVATKO HE JOUTUNEET RASISMIN KOHTEEKSI.

Oletko joutunut elämäsi aikana rasismin kohteeksi? (n = 122)

MILLAISESSA TILANTEESSA OLET KOKENUT RASISMIA? MITÄ TILANTEESSA TAPAHTUI?

Minua kutsuttiin n sanaksi ja apinaksi

En muista tarinan hyvin, mutta sen tuntuu oli outo ja surullista.

Mulle huudeltii et vitun neekeri ota toi rätti pois

Kun olin äidin kanssa Malmilla ja joku mies huusi äidilleni haamu

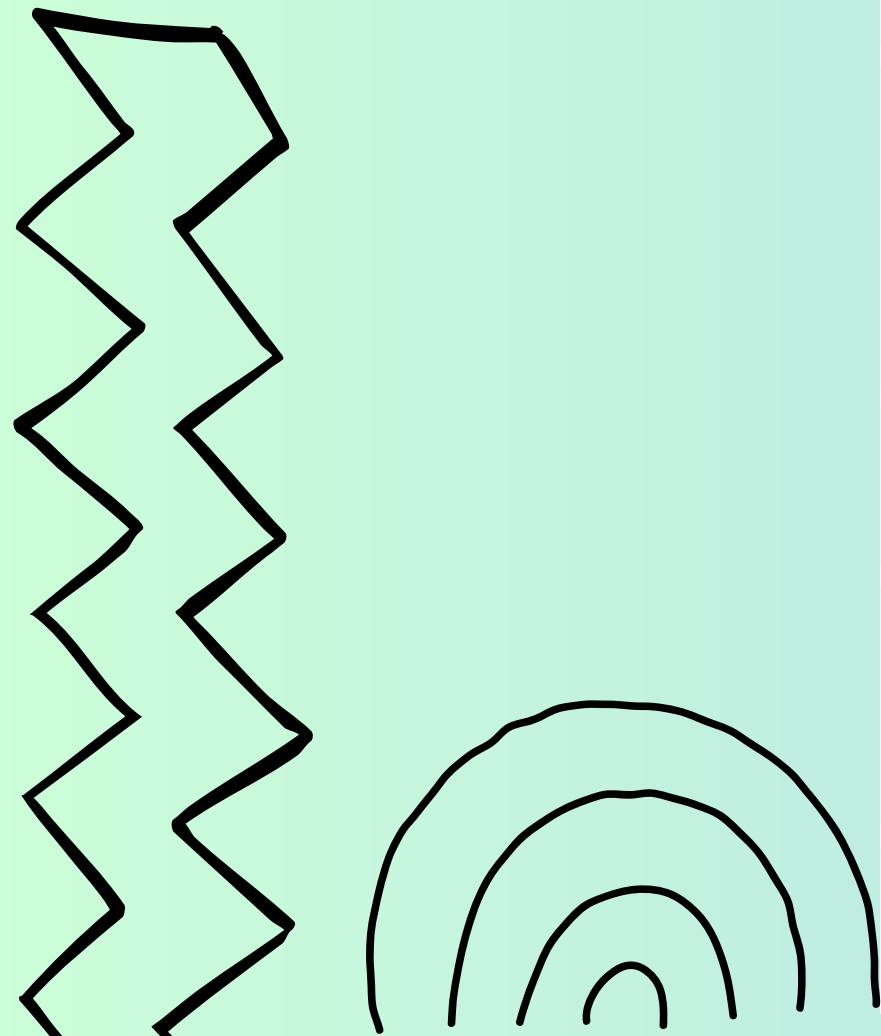
Pitkä tarina, mutta olen kävelemässä moskeija ja joku suomalainen mies haukkui minua terroristiksi

Olin kävelemässä moskeijasta kotiin päin. Minua vastaan käveli kaksi miestä jotka olivat hieman kännissä. Minulla oli kulttuurinen vaate päällä ja he alkoivat kutsumaan minua terroristiksi ja, että minun pitäisi mennä takaisin koti maahan.

Koulussa kun opettajat anto valkoisille opiskelijoille enemmän oikeuksia

Olin 7- vuotias ja kävelin koulusta kotiin, kun jotkut tuntemattomat aikuiset miehet alkoivat vainoamaan minua ja huusivat minulle, että olen neekeri ja että minun pitää palata kotimaahani

töissä ja vaapaa-ajalle

MILLAISISSA TILANTEISSA OLET KOKENUT RASISMIA? MITÄ TILANTEISSA TAPAHTUI?

Peruskoulussa

Joku on huutanut n-sanan ja ollaan pilkattu

Olin bussussa

Esim. netissä ja joskus julkisilla paikoilla

Nooo joskus ihmiset ei usko et puhun suomea tai olettaa et puhun englantia

Mun syntymämaan takii ollaan kiusattu ja annettu ilkeitä kommentteja

People touching my hair without their permission.

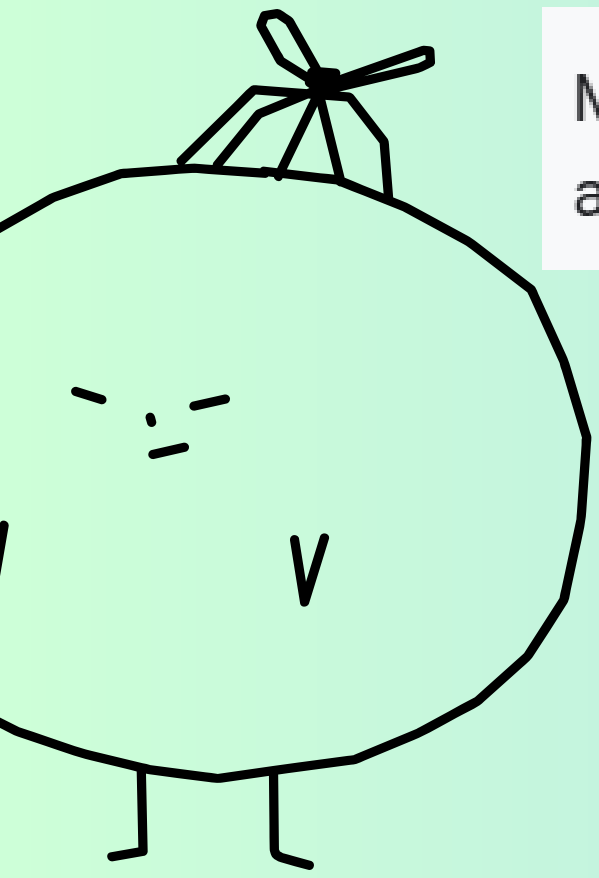
Joku on huuudellu mulle n sanaa

Minulle nauretaan ja sanotaan "Nii hau" koska mua luulettiin kiinalaiseksi. Olen Filippiineistä. Tämä oli yläasteella, mutta samat pojat asuvat naapuristollani.

Opettaja vanhas koulus kutsu meksikolaiseks

Alakoulussa. Olin ainoa tumma ihonen, joten jouduin usein kiusatun kohteeksi. N- sanoja on sanottu ja muita ihon väriini liittyviin loukkauksia.

huutelua kaduilla, ikävää kommentointia metrossa tai kaupassa

MILLAISISSA TILANTEISSA OLET KOKENUT RASISMIÄ? MITÄ TILANTEISSA TAPAHTUI?

Joku kutsu mua neekeriksi

Koulussa (1-4 luokalla) jouduin kiusaamisen kohteeksi koska olin puoliksi aasialainen

Olin kävelemässä ja joku kännilläinen huusi N sanaa minulle.

Ihmiset ovat esim. Käyttänyt N sanaa

Haukuttiin bussi pysäkillä.

Jalkapallotreeneissä

Joku oli haukkunu mun ihon väriä

peruskoulussa tunnilla mulle on huudettu n-sanaa

että minulla ei ole maa

Bussissa mies huusi te muslimit ja sano meidän lähteä

Piilorasismia

Kun olin ylä asteella ja kävin opon luona, kerroin miten lääketiede kiinnosti minua. Hän sitten sano minulle että minulle sopii vain Lähihoitajat työ ja että lukioon en edes pääsisi tai minuee se ei sopisi

töis kutsutti n sana

MILLAISISSA TILANTEISSA OLET KOKENUT RASISMIA? MITÄ TILANTEISSA TAPAHTUI?

Koulussa opettajilta ja ulkona

Koulussani on syrjitty muita hänen etnisen taustansa takia.

luokkalaiset haukkuivat

Minun kansalaisuudesta tehdään paljon stereotypioita

Koulussa ala asteella leikkiessä

jotkut ei halua olla mun kavereita tqi gaukkuu mua rumaks kun oon ginger

Netissä varainkin pelatessa

olin vaan siinä ja yhtäkkiä joku tuli

heti kun joku kuulee että olen kiinalainen, kysytään koiran syömisestä

Netissä. Koulussa. Haukutaan slurreilla. Ei oteta mukaan

Nainen sanoi huusi minulle rajat kiinni

Peruskoulussa 2017 ei ollut paljon maahanmuuttajia olin ainoa maahanmuuttaja niin oli paljon rasismia

PVUTTUIKO KUKAAN TILANTEESEEN? MILTÄ SE TUNTUI, KUN JOKU PVUTTUI / EI PVUTTUNUT?

Ei kukaan puuttunut ja se tuntui karseelta. Tuntui siltä ettei ketääkiinnosta

Ei tuntunut kivalta

Ei puuttunut, tuntui pahalta

Alakoulussa puututtiin vain kerran. Muuten ei. Ei tuntunut kivalta.

Ei

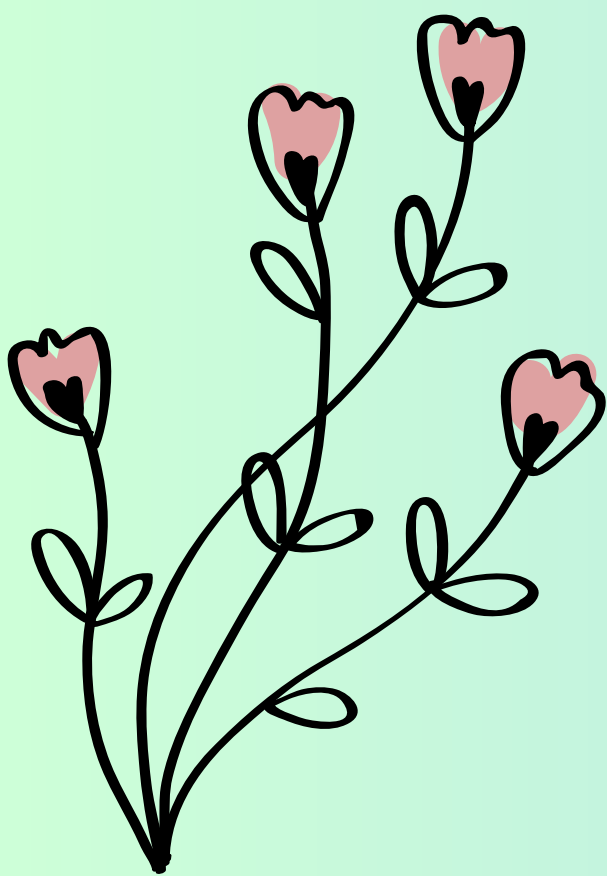
Ei, en kertonut asiasta kenellekään koska pelkäsin

Ei, sitä vähäteltii

Valitettavasti ei

Kukaan ei puuttunut josta tuli ikävä kyllä harmillinen mieli

Ei, tuntui pahalta

PUUTTUIKO KUKAAN TILANTEESEEN? MILTÄ SE TUNTUI, KUN JOKU PUUTTUI / EI PUUTTUNUT?

ei ole

Ei puuttunut ja tuntui pahalta

Ei puuttunut. Olen tottunut niin ei tuntunut juuri mitään.

Ei ketään puuttunut sillä olin yksin.

En voinut koska meille sanottiin et ne ei tee mitään asialle

Kukaan ei puuttunut ja tuntui pahalta

ei

ei mitään

Ei puuttunut ja busissa oli paljon ihmisistä. Minä ja mun kaverit vaan lähdettiin taakse

Ei

Ei puuttunut

ei

ei ole puuttunut

e

Ei mitä

joskus

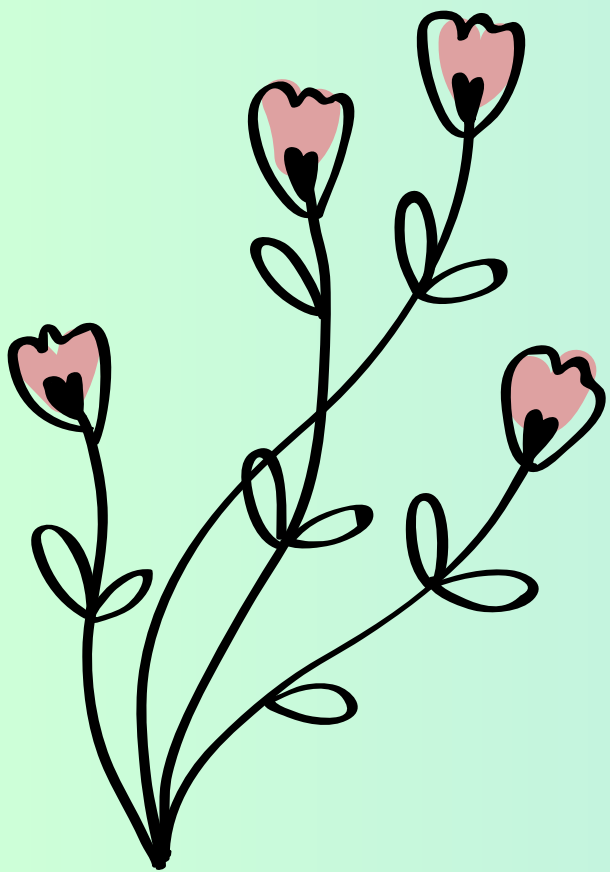
Ei puutu

Lähdin tilanteesta

Ei kukaan puuttunut

ei kukaan

en puhunnut

PUUTTUIKO KUKAAN TILANTEeseen? MILTÄ SE TUNTUI, KUN JOKU PUUTTUI /
EI PUUTTUNUT?

Kaveri huusi perän ja tuntui hyvältä kun puolustettiin

Kyllä puuttui. Tuntui hyvältä että siihen puututtiin

Kyllä yleensä opettaja tai vanhemmat

Vanhemmat puuttuivat tilanteeseen

kyllä, tuntui kivalta kukaan ei enää sanonnu mitää

NUORET KOKEVAT JÄÄVÄNSÄ YKSIN RASISMIN KANSSA...

JOS KOULU EI ANNA VÄLINEITÄ TAI
SANOJA ASIOILLE, OPISKELIJALLE EI
TULE TUNNE KUULLUKSI
TULEMISESTA.

→ **OPISKELIJA VOI KOKEA
JÄÄVÄNSÄ YKSIN, MIKÄ
AIHEUTTAA PETTYMYSTÄ JA
SURUA.**

... **SIKSI KOULUISSA ON TODELLA TÄRKEÄÄ KÄYDÄ KESKUSTELUA RASISMISTA.**

Miten voimme muuttaa toimintatapoja?

MEIDÄN KAIKKIEN TULISI PITÄÄ **KRIITTINEN HAVAINNOINTI**
JATKUVASTI LÄSNÄ JA HUOMIOIDA

- **NORMITIETOISUUS JA NORMIKRIITTISYYS,**
- **VALTAPOSITIOT JA ETUOIKEUDET,**
- **YHTEISKUNNALLINEN REFLEKTIO JA**
- **IHMISTEN ERILAISET MAHDOLLISUUDET VAIKUTTAA.**

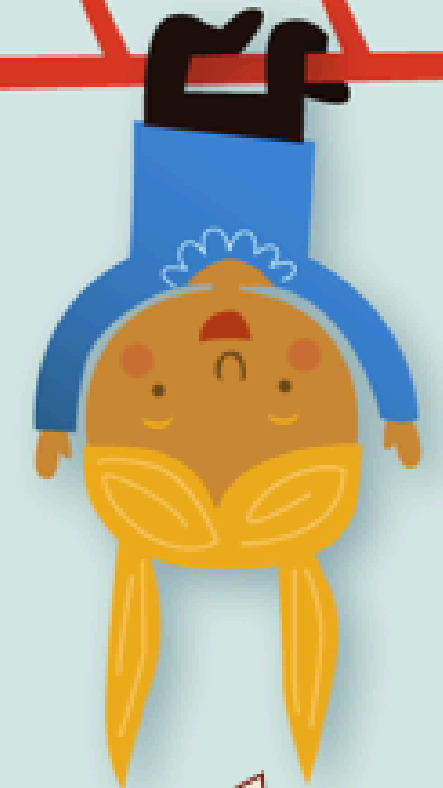
MITEN MINÄ OPETTAJANA VOIN VAIKUTTAA?

Kenen maailmasta ja todellisuudesta puhun? Onko puheeni yksiulotteita ja miten sitä voi monipuolistaa? (Oma historia yms. vaikuttaa meihin tahtomattamme.)

Onko minulla mahdollisuus tuoda enemmän esiin moniäänisyyttä ja erilaisia näkökulmia?

Käy läpi esitysten, diojen ja tehtävien kuvat ja nimet. Edustavatko ne moninaisuutta?

Näe vaivaa sen eteen, että materiaalisi eivät ole vain valkoihoisten tutkijoiden tuottamaa.

Altista itseäsi erilaisuudelle ja pois viiteryhmistä.

LUO TURVALLINEN TILA, JOSSA VOIDAAN KESKUSTELLA (MYÖS) RASISMISTA:

- SINULTA VAADITAAN **ROHKEUTTA** OTTAA VAIKEITA AIHEITA PUHEEKSI, KESKUSTELLA MYÖS IKÄVISTÄ ASIOISTA, ERIARVOISUUDESTA YMS.
- SANOITA SITÄ, ETTÄ VAIKEA AIHE HERÄTTÄÄ TUNTEITA (AIHEET VOIVAT OLLA TOISILLE VIERAITA, OSALLE OMAKOHTAISIA).
- TÄMÄ VAATII SEKÄ OPETTAJILTA ETTÄ OPISKELIJOILTA TUNNETYÖTÄ JA ROHKEUTTA. OPETTAJANA SINULLA PITÄÄ OLLA ROHKEUTTA LUODA TURVALLINEN TILA!
- JULKISEN KESKUSTELUN LISÄKSI VOI KÄYTÖSSÄ OLLA MYÖS ESIM. BADGET.
- KUN PUHUTAAN VAIKEISTA AIHEISTA, ON OPISKELIJALLA LUPA LÄHTEÄ ESIM. HENGITTELEMÄÄN (JOS AIHE KOETTELEE TAI TURHAUTTAA LIIKAA), MUTTA AINA PITÄÄ PALATA TAKAISIN. **HUOM!** JONKIN VERRAN PITÄÄ MYÖS PYSTYÄ SIETÄMÄÄN!
- KANNATTA MUISTAA, ETTÄ VÄLILLÄ VOI TULLA VIRHEITÄ, SILLÄ KYSEESSÄ ON INHIMILLINEN KANSSAKÄYMINEN. OLE ARMOLLINEN! AINA VOI PYYTÄÄ ANTEEKSI!
VIRHEIDEN TEKEMINENKIN ON ROHKEUTTA!

- VOIT TODETA: ”TÄMÄ ASIA HERÄTTÄÄ KAIKENLAISIA TUNTEITA, MUTTA ON TOSI TÄRKEÄÄ, ETTÄ NÄISTÄ ASIOISTA PUHUTAAN ROHKEASTI, SILTI TOISIA LOUKKAAMATTA. ME VOIDAAN EREHTYÄ, TÄMÄ ON EPÄVARMAA JA HAASTAVAA MYÖS OPETTAJALLE.”
- ANNA OPISKELIJOILLE KIITOSTA ROHKEUDESTA.
- **KYSY OPISKELIJOILTA, MITKÄ SEIKAT TUKIVAT SITÄ, ETTÄ HE KOKIVAT TÄMÄN TILAN TURVALLISEKSI OPISKELLA. KYSY, MITÄ VOISIT TEHDÄ JATKOSSA TOISIN.**

*KUN KESKUSTELLAAN
RASISMISTA*

MITEN MINÄ OPETTAJANA VOIN VAIKUTTAA?

JOS VAIKEISTA AIHEISTA, KUTEN RASISMISTA, EI KOSKAAN PUHUTA, OPIKSELIJAT VOIVAT KOKEA OLONSA NÄKYMÄTTÖMÄKSI.

VAIKENEMINENKIN ON TEKO!

”Pahinta on astua huoneeseen ja huomata, ettei kukaan katso sinua kunnolla silmiin eikä varsinkaan halua joutua puheisiin kanssasi. – – Erityisen surullista on, jos tällaisen käyttäytymisen syynä on se, ettei tiedä millä kielellä toiselle pitäisi puhua tai mikä olisi poliittisesti korrekti tapa lähestyä. On inhimillistä ja ymmärrettävää pelätä sitä, osaako kohdata vieraan ihmisen oikealla tavalla tekemättä itsestään hölmöä tai näyttämättä kömpelöltä. Aina kannattaa kuitenkin ottaa mieluummin riski ohimenevästä nolouden tunteesta, kuin katsoa vieraan ihmisen ohi ja keskittyä vain niihin, jotka edustavat itselle tuttua ja turvallista elämää.

Ohi katsominen on ehdottomasti yksi väkivaltaisimmista tavoista jättää ihminen ulkopuolelle ja ilman omaa ääntä.”

Jani Toivola: Musta tulee isona valkoinen (Otava, 2020)

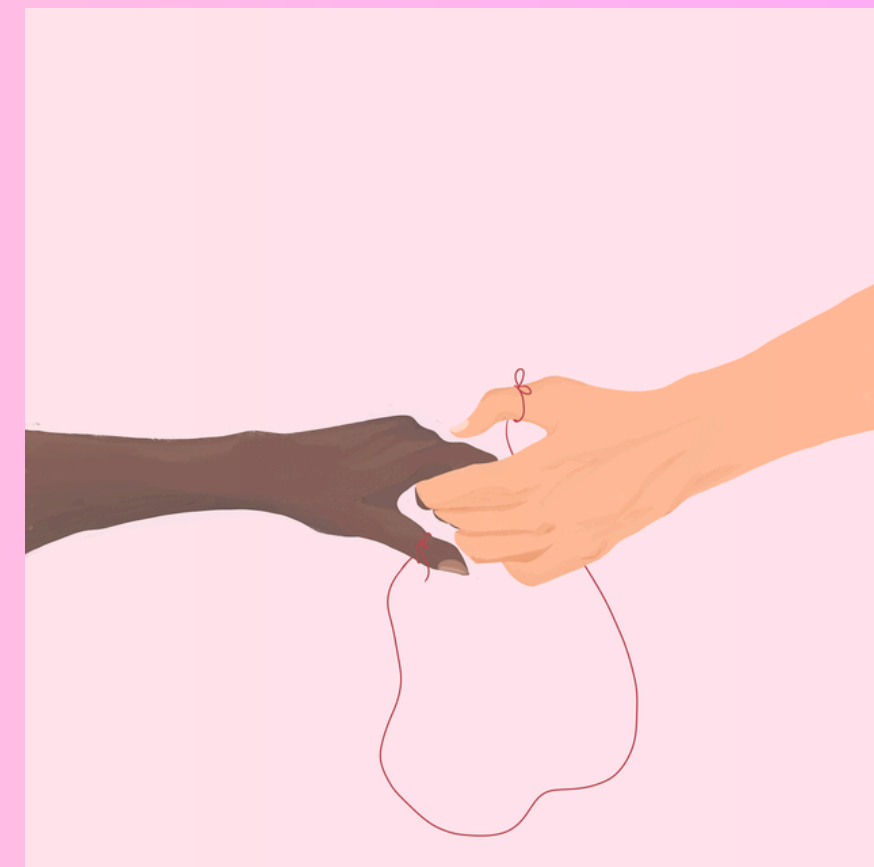
Mitä muuta kouluissa voidaan tehdä?

- OPPILAITOKSISSA TULEE OLLA SELKEÄT **PROSESSIT** JA **YHTEYSHENKILÖ** SYRJINTÄTILANTEITA VARTEN. → RAPORTOITUJA TAPAUKSIA EI KÄSITELLÄ YKSITTÄISTAPAUKSINA, VAAN TILANTEISIIN ON SELKEÄT, YHTENÄISET OHJEISTUKSET. TÄMÄ MADALTAA MYÖS KYNNYSTÄ RAPORTOIDA SYRJINTÄTILANTEISTA.
- OPISKELIJAN TULEE TIETÄÄ, ONKO RASISMI JA SYRJINTÄ YKSI SYY HAKEUTUA ESIM. KURAATTORIN PALVELUIDEN ÄÄRELLE. JOS TÄTÄ EI MAINITA, SE EI VAHVISTA SITÄ USKOA, ETTÄ ASIA KOETAAN TARPEEKSI VAKAVAKSI. (ONKO MINUN ONGELMANI VÄÄRÄ? OLENKO AINOA, JOKA TÄTÄ KOKEE?)
- OPPILAITOKSEN TULEE TEHDÄ NÄKYVÄKSI SE, ETTÄ TUKEA ON TARJOLLA!

HYVINVOIVA YHTEISKUNTA ON KAIKILLE TURVALLINEN!

Mitä muuta kouluissa voidaan tehdä?

- **ANTIRASISMIN KIRJAAMINEN YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAAN.** USEIN SUUNNITELMISSA PUHUTAAN LAVEASTI YHDENVERTAISUUDESTA, TASA-ARVOSTA JA MONIKULTTUURISUUDESTA. NÄMÄ MÄÄRITELMÄT OVAT KUITENKIN NIIN LAAJOJA JA MONISELITTEISIÄ, ETTÄ NE EIVÄT VÄLTTÄMÄTTÄ KANNUSTA RIITTÄVÄSTI ANTIRASISMIN EDISTÄMISEEN.
- **NIMETYT HÄIRINTÄYHDYSHENKILÖT TAPAHTUMISSA, JOTTA SYRJIVÄSTÄ KÄYTÖKSESTÄ ON HELPPO RAPORTOIDA HETI MATALALLA KYNNYKSELLÄ.**
- **PALAUTELOMAKKEET, JOISSA PYYDETÄÄN PALAUTETTA TAPAHTUMIEN TAI OPINTOAJAKSOJEN TURVALLISUUDESTA. TÄMÄN VOI KERÄTÄ MYÖS MUUN PALAUTTEEN YHTEYDESSÄ.**
- **YHTEISET TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEET AUTTAVAT TUNTEMAAN OLON TURVALLISEKSI JA LÄHETTÄVÄT VIESTIN SIITÄ, ETTÄ KAIKKIEN TURVALLISUUDEN TUNTEESTA HALUTAAN PITÄÄ HUOLTA.**

Luku- ja kuunteluvinkkejä

- JANI TOIVOLA: AINOA HUONEESSA: SARA SALMANIN TARINA
- JANI TOIVOLA: MUSTA TULEE ISONA VALKOINEN
- MOHAMED MBOUGAR SARR: MIESTEN SYVIMMÄT SALAISUUDET

- BELLE HOOKS: WRITING BEYOND RACE: LIVING THEORY AND PRACTICE
- UMayya Abu-Hanna: Multikulti - monikulttuurisuuden käsikirja
- Alice Jäske, Priska Kallio & Janina Waenthongkham: Mixed – suomalaista elämää kulttuurien risteymässä
- Robin DiAngelo: Nice Racism

MUUTA MATERIAALIA

- YOUTUBE: ITIS SAYS YOU ARE NOT ALONE
- YLE AREENA 2024: USKALLA UNELMOIDA
- YOUTUBE: MONA EID: KAIKKIEN KOULU - KOHTI ANTIRASISTISTA KOULUA

• YLE AREENA: ONKO MONIMUOTOISUUS TYÖELÄMÄN MENESTYSTEKIJÄ? (TULEVAISUUSTAPAHTUMA AURORA)